

Aleksandra Żaryn

Kronika ICOMOS : VI Zgromadzenie Generalne ICOMOS w Rzymie

Ochrona Zabytków 35/3-4 (138-139), 232-234

1982

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KRONIKA ICOMOS

VI ZGROMADZENIE GENERALNE ICOMOS W RZYMIE

VI Zgromadzenie Generalne ICOMOS, które odbyło się w Rzymie w dniu 29 maja 1981 r., dokonało wyboru nowych władz na okres 3 lat (1981—1984) w następującym składzie:

Prezes: Michel Parent (Francja)

Sekretarz Generalny: Abdelaziz Daoulati (Tunezja)

Wiceprezisi: Jorge Gazaneo (Argentyna), Jonas Glamza (ZSRR), Shri B. K. Thapar (Indie), Ann Webster Smith (USA), Roberto di Stefano (Włochy), Delegat ds. Finansów: Jacques Dalibard (Kanada)

W skład Komitetu Wykonawczego weszli: Peter Breitling (Austria), Henry Cleere (W. Brytania), Ludwik Deiters (NRD), Maija Kairamo (Finlandia), Bunji Kobayashi (Japonia), Jorge L. Medellin (Meksyk), Mladen Mintchev (Bułgaria), Krzysztof Pawłowski (Polska), Andras Roman (Węgry), Stephan Tschudi-Madsen (Norwegia), Blanche Weicherding (Luksemburg).

Ustupający Prezes ICOMOS R. Lemaire wygłosił przemówienie podsumowujące działalność Rady w ciągu ubiegłych lat. Podkreślił on m.in. wpływ jaki na rozwój tej organizacji wywarła idea interdyscyplinarnej współpracy, lansowana przez niektóre komitety krajowe. „Karta Wenecka” pozostała nadal podstawowym dokumentem jej działalności, ale wzbogacona o nowe treści zgodnie z szerszym pojęciem dziedzictwa kulturalnego, wypracowanym w oparciu o Międzynarodową konwencję o Ochronie Dziedzictwa Światowego z 1972 r. Zgromadzenie Generalne poprzedziły zebrania Komitetów: Doradczego i Wykonawczego. Zgromadzenie Generalne zatwierdziło opracowany przez Komitety program działania na najbliższe 3 lata. Wysunięte w nim zostały na plan pierwszy następujące zasady działań:

1. Oparcie całej działalności ICOMOS na wzmocnionej aktywności Komitetów Narodowych,

2. Priorytetowe traktowanie problemów związanych z pozaeuropejską sferą kultury, a więc szczególnie zainteresowanie problemami konserwatorskimi trzeciego świata.

Zasady te znajdują swój wyraz w podjętych rezolucjach. Każda kultura winna chronić swoje dziedzictwo kulturalne w sposób odpowiadający własnym potrzebom i własnym uzasadnieniom. Każda inna polityka zawiera w sobie zarodki własnej, nieuchronnej przegranej. Celem działalności ICOMOS jest ochrona dzie-

dzictwa połączona z nienaruszaniem kulturalnej tożsamości dzieła, w szczególności w zakresie jego kontekstu architektonicznego, stąd płynnie konieczność ścisłej współpracy z urbanistami, na którą VI Zgromadzenie zwróciło szczególną uwagę.

Przy okazji VI Zgromadzenia Włoski Komitet Narodowy ICOMOS zorganizował kolokwia naukowe, które odbywały się równoległe w Rzymie, Florencji, Weronie i Bari, gromadząc uczestników Zgromadzenia w zależności od ich zainteresowań. W Rzymie obradowano na temat szkolenia zawodowego konserwatorów, we Florencji — na temat materiałów używanych przy konserwacji zabytków, w Weronie — na temat struktur architektonicznych, a w Bari — na temat doktryny konserwacji i rewitalizacji zabytków.

Zgromadzenie Generalne postanowiło: 1. Powołać do życia nowy Komitet Międzynarodowy ds. doktryny. Na czele Komitetu stanął R. Lemaire (Belgia).

2. Kontynuować pracę rozpoczętą na konferencji w Rapallo w 1976 r., dotyczącą terminologii porównawczej w zakresie ochrony dóbr kultury. Powołana wówczas grupa robocza przedstawiła listę najważniejszych słów i określeń. Dalsze prace prowadziła Komisja złożona z 5 przedstawicieli Komitetów Narodowych, w oparciu o grupę stypendystów-poliglotów pracujących w Centrum Dokumentacji ICOMOS. W lutym 1981 r. zorganizowane zostało w Centrum seminarium na temat terminologii porównawczej. Postanowiono skonsultować Komitety Narodowe w tej sprawie, a w roku 1983 zwołać konferencję, która podsumuje rezultaty dotychczasowych prac i przedstawi listę terminów w 4 oficjalnych językach UNESCO na Zgromadzeniu Generalnym ICOMOS w 1984 r.

3. Zgromadzenie Generalne po raz pierwszy przyznało nagrodę im. Piero Gazzoli i wręczyło ją francuskiemu architektowi i konserwatorowi zabytków Jean Marie Trouvelot.

4. Następne Zgromadzenie Generalne ICOMOS (VII) w 1984 r. odbędzie się w Rostocku (NRD), a w 1987 r. (VIII) — w Waszyngtonie (USA).

Wiadomości z kwartalnika ICOMOS „Nouvelles de l'ICOMOS” nr 20

Poza relacją szczegółową z VI Zgromadzenia Generalnego ICOMOS, którą podaliśmy w skrócie, numer 20 zawiera informacje dotyczące współpracy

z UNESCO w akcjach prowadzonych przez tę organizację na terenie Afryki. Dotyczą one m.in. wyspy Goré w Senegalu oraz starych miast mauretańskich. Apel Sekretarza Generalnego wzywa do ratowania tych cennych zabytków. W tym samym numerze zamieszczono jest omówienie raportu doc. dra Krzysztofa Pawłowskiego z jego misji UNESCO-ICOMOS w Mozambiku. Misja ta dotyczyła problemów ochrony dziedzictwa kulturowego oraz ratowania dawnej stolicy Ilha de Mozambique i realizowała jeden z podstawowych postulatów ICOMOS tzn. specjalistycznej pomocy dla krajów trzeciego świata.

Działalność Polskiego Komitetu Narodowego ICOMOS

W czerwcu 1981 r., na walnym zebraniu Polskiego Komitetu Narodowego wybrane zostały nowe władze Komitetu. Prof. dr Stanisław Lorentz zrezygnował z funkcji Prezesa, którą pełnił od powstania ICOMOS, na jego miejsce powołany został prof. dr Krzysztof Pawłowski. Wiceprezesami zostali wybrani: dr Bohdan Rymaszewski, prof. dr Alfred Majewski i prof. dr Jan Zachwatowicz, sekretarzem mgr Andrzej Michałowski a skarbnikiem mgr inż. arch. Jacek Cydzik.

Przewodniczący PKN ICOMOS Krzysztof Pawłowski zwołał w ubiegłym roku trzy posiedzenia Komitetu, z których dwa miały charakter konferencji naukowych, a jedno było spotkaniem organizacyjnym. Konferencje PKN ICOMOS odbyły się: w Kazimierzu nad Wisłą w dniach 4—6.X.1981 r., w Krakowie i Wieliczce w dniach 7—9.XII.1981 r.

Sesja PKN ICOMOS w Kazimierzu nad Wisłą (4—6.X.1981 r.)

W pierwszym dniu obrad, konserwator zabytków Kazimierza mgr Jerzy Żurawski i architekt miejski Jerzy Kowarski zorganizowali zwiedzanie miasta, a następnie przedstawili na sesji problemy konserwatorskie tego cennego zespołu. W swoich wypowiedziach nacisk położyli na błędy pierwotnego planu rozbudowy miasta, jego korektę i aktualne trudności realizacyjne. Na zakończenie swego wystąpienia mgr J. Żurawski zwrócił się do członków PKN czy w ich opinii Kazimierz posiada wartość zabytkową upoważniającą do kandydowania do wpisu na Listę Dziedzictwa Światowego UNESCO. W wyniku szerokiej dyskusji na temat Kazimierza

członkowie PKN sformułowali następujące wnioski:

1. Uznano za właściwe potraktowanie Kazimierza jako potencjalnego kandydata do wpisu na Listę Dziedzictwa Światowego z uwagi na jego wartość nie tylko w skali krajowej; podkreślono szczególne walory tego miasta polegające na zespoleniu architektury z pięknem otaczającej przyrody.

2. Postanowiono przedstawić problemy Kazimierza na Komisji Międzyresortowej do spraw rewaloryzacji miast i zespołów staromiejskich.

3. Uznano za celowe nawiązanie kontaktu z miejskimi władzami Kazimierza celem przedstawienia im stanowiska PKN ICOMOS oraz wysłuchania ich decyzji.

4. Uznano za konieczne wzmocnienie pozycji konserwatora na tym terenie, osłabionej ostatnio z powodu braku środków finansowych i decentralizacji władz; postanowiono udzielić mu jak najdalej idącego poparcia w jego trudnej walce o zachowanie specyficznego charakteru miasta.

Zgodnie z tymi ustaleniami delegacja PKN w składzie: K. Pawłowski, A. Gruszecki, A. Michałowski i J. Zurawski, udała się w następnym dniu do Urzędu Miasta na konsultacje.

Dalszy ciąg sesji PKN poświęcony był tematom zagranicznym. Członkowie PKN przedstawili swoje doświadczenia z misji i wyjazdów zagranicznych ilustrując je przezroczkami. Kolejno referowali misje w różnych krajach: Olgierd Czerter — Stany Zjednoczone A. P., Andrzej Gruszecki — Kanada, Jacek Cydzik — Ekwador, Jerzy Stankiewicz — Czechosłowacja, Krzysztof Pawłowski — Mozambik. Następnego dnia obrad poświęcony był sprawom krajowym, ale w toku dyskusji odwoływano się często do przedstawionych poprzednio doświadczeń zagranicznych. Stąd też wyłonił się temat przyszłej sesji Polskiego Komitetu dotyczącej aktywnego udziału społeczeństwa w rewaloryzacji zespołów zabytkowych. W toku dyskusji poruszono m.in. następujące tematy oraz sformułowano wnioski i dyrektywy:

1. Stwierdzono konieczność szerszego rozpowszechniania informacji o działalności ICOMOS i Polskiego Komitetu Narodowego. W związku z tym uznano za konieczne prowadzenie stałej kroniki ICOMOS w „Ochronie Zabytków”, a za wysoce pożądane — wydawanie biuletynu Polskiego Komitetu oraz zorganizowanie stałej informacji bibliograficznej.

2. Podniesiono sprawę opracowania słownika konserwatorskiego oraz książki popularyzującej ochronę zabytków.

3. Poruszono sprawę konieczności wzmocnionej kontroli nad świadczonymi przez polskich konserwatorów za granicą usługami konserwatorskimi, aby tym samym wzmocnić autorytet polskiej konserwacji zabytków.

4. Zwrócono uwagę na sprawę szkolenia w Polsce przedstawicieli trzeciego świata, co niewątpliwie ułatwiłoby wejście na rynek pozaeuropejski naszych specjalistów.

5. Zwrócono uwagę na zagadnienia wynikające z reformy gospodarczej, a w szczególności na zmianę struktury przedsiębiorstw oraz zjawisko zanikania ich patronatu nad zabytkami.

6. Uznano za konieczne:

— zaktywizowanie społeczeństwa w dziedzinie rewaloryzacji obiektów i zespołów zabytkowych, poprzez zapewnienie czynnego udziału właścicieli, lokatorów i administratorów budynków w ich rewaloryzacji,

— podniesienie kwalifikacji i rozbudowę potencjału rzemiosła związanego z konserwacją i rewaloryzacją zabytków.

Następnym tematem obrad był opracowany przez dr. Jerzego Tajchmana projekt rozporządzenia Ministra Kultury i Sztuki dotyczącego warunków technicznych obowiązujących dla budynków o charakterze zabytkowym. Przeprowadzona dyskusja dotyczyła zarówno poszczególnych sformułowań, jak i formy całego dokumentu. W dalszym ciągu obrad omówiono wstępnie projekt statutu Polskiego Komitetu i wyłoniono grupę roboczą pod przewodnictwem Sekretarza Generalnego mgr. A. Michałowskiego do jego dalszego opracowania. Jako zasadę przyjęto utrzymanie dotychczasowego charakteru PKN ICOMOS jako „rady specjalistów”.

W konkluzji obrad postanowiono:

1. Zorganizować w grudniu 1981 r. sesję otwartą Polskiego Komitetu w Krakowie i w Wieliczce, z udziałem przedstawicieli instytucji, które na tym terenie zajmują się ochroną i rewaloryzacją zabytków.

2. Zorganizować na początku 1982 r. na Zamku Królewskim w Warszawie sesję PKN poświęconą sprawie czynnego udziału (partycypacji) społeczeństwa w rewaloryzacji zespołów zabytkowych.

Sesja PKN ICOMOS w Krakowie (7—9.XII.1981 r.)

Obrady Polskiego Komitetu w Krakowie i Wieliczce poświęcone były problemom ochrony i rewaloryzacji tych zespołów. Temat został podtykowany troską, jaką Polski Komitet uznał za niezbędne otaczać dobra wpisane na Listę Dziedzictwa Światowego.

Sesja w Krakowie (7—8.XII.1981 r.)

Koordinatorem sesji był prof. dr Władysław Borusiewicz. Obrady toczyły się w sali Urzędu Miasta Krakowa, gdzie przed ich rozpoczęciem, członkowie Polskiego Komitetu Narodowego przyjęci zostali przez władze miejskie. Referaty wygłosili przedstawiciele instytucji i organizacji zajmujących się ochroną i rewaloryzacją Krakowa: Biuro Rozwoju Przemysłowego Krakowa — dyrektor L. Kaczmarski, Zarząd Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa — dyrektor Władysław Hydzik, Wydział Ochrony Zabytków — dyrektor Aleksander Kuder, Miejskie Biuro Projektów — dyrektor Adam Koczur, Pracownie Konserwacji Zabytków, Oddział w Krakowie — z-ca dyrektora ds. naukowo-konserwatorskich Marian Cwiężek, a w imieniu Stowarzyszenia Historyków Sztuki głos zabrał dr Bogumił Krasnowolski.

Następnie wygłosili referaty członkowie PKN: prof. dr Wiktor Zin, prof. dr Władysław Borusiewicz, prof. dr Janusz Bogdanowski i dr Tadeusz Chrzanowski.

W dniu 8.XII obrady były kontynuowane na Zamku Królewskim na Wawelu, w godzinach przedpołudniowych — w zamkniętym gronie PKN, w godzi-

nach popołudniowych — w gronie osób zaproszonych. Referat na temat problemów konserwatorskich Wzgórza Wawelskiego wygłosił prof. dr Alfred Majewski, a uzupełnił prof. dr Jerzy Szablowski. Podsumowania dwudniowych obrad dokonał Prezes Komitetu prof. dr Krzysztof Pawłowski. Poniżej podajemy skrót tego podsumowania:

Nasze dwudniowe obrady rozpoczęliśmy od sytuacji w zagospodarowaniu przestrzennym Krakowa i jego najbliższego sąsiedztwa, aby po tym przejść do spraw bardziej szczegółowych. Po wysłuchaniu referatów i obejrzeniu ekspozycyjnych planów uzmysłowiliśmy sobie, że w Krakowie nastąpiła zasadnicza zmiana podejścia do problemu rozwoju przestrzennego tego organizmu od historycznie uwarunkowanego układu koncentrycznego na rzecz układu, który może być określony mianem rusztowego. Ma to swoje minusy. Według opinii niektórych kolegów są one tak wielkie, że proponowano podjąć kroki zmierzające do anulowania tego planu. Nie wydaje się, aby to posunięcie było realistyczne. Należy wziąć pod uwagę, że plan ten odzwierciedla w dużym stopniu stan istniejący. Z chwilą, gdy Kraków uzyskał Nową Hutę i inne inwestycje przemysłowe, musiał zmienić charakter i kierunek swego rozwoju, co nie znaczy, aby usprawiedliwiać to niweczenie dawnych wartości. Pewien konflikt między miastem nowoczesnym, czy też pozornie nowoczesnym, a miastem zabytkowym przejawia się w kształtowaniu niektórych elementów, dzielnic, a przede wszystkim bloków. Zwrócono uwagę na błędy niektórych przedsięwzięć remontowych prowadzących do wyburzenia oficyn, często o wartości zabytkowej. Stąd wynikła propozycja, by nie blok był tą najmniejszą podstawową jednostką zagospodarowania obszaru, lecz ulica i jej najbliższe otoczenie. Z tego wynika, że można uniknąć wielu błędów, gdyby istniał plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego miasta, zarówno w odniesieniu do obszarów zabytkowych, jak i do ich otoczenia. Z wypowiedzi i dyskusji wynika także, że do planowania przestrzennego nie wykorzystano w dostatecznej mierze studiów historyczno-urbanistycznych i historyczno-przemysłowych. Zwracano uwagę na pewien niedostatek koncepcji ekonomiczno-społecznej całego organizmu miejskiego, na niedomagania układu komunikacyjnego, a także na konieczność lub zbędność tworzenia nowego centrum. Wysunięto koncepcję stworzenia nie jednego lecz kilku centrów, najchętniej wykorzystując istniejące dawniej subcentra. Niemniej w tych opracowaniach urbanistycznych zarysował się brak pewnych konkretnych wytycznych konserwatorskich. Wynikało to zapewne z niedostatków w przepływie informacji między czynnikami konserwatorskimi a przestrzennymi. Z drugiej strony, pewne jest, że niektóre opracowania powinny być zrewidowane. W referatach określono zasady typowania obiektów i zespołów do rewaloryzacji, przedstawiono model kulturowy, techniczny, funkcjonalny i ten podział został skrytykowany, szczególnie przez przedstawiciela SHS. Sądząc, że przynajmniej w części można tę krytykę uznać za uzasadnioną. Istotnie, model kulturowy, jeśli tylko opierał się na tych planach,

które były nam prezentowane jest dość enigmatyczny i powierzchowny. W każdym wypadku dochodzą do konieczności brania pod uwagę pewnych wariantów, które określono jako: optymalny, minimalny i pośredni. Wskazywano na pewne bariery w pracach rewaloryzacyjnych tj. na trudności w wykwaterowaniu mieszkańców i użytkowników lokali usługowych. Z drugiej strony jednak zwracano uwagę, że istnieje duża liczba obiektów już wykwaterowanych i, w związku z tym, wskazywano, że tam właśnie mogłoby koncentrować się roboty budowlane.

Zwrócono uwagę na szkody wynikające z nadużywania terminu „rewaloryzacja” i utożsamiania jego z modernizacją czy też wprowadzaniem nowych kubatur. Sprowadza się to do konieczności podkreślenia ochrony substancji już nawet bez przymiotnika „zabytkowy”, mianowicie do ochrony tego, co przetrwało. Niekiedy, jak wynikało z dyskusji, na przykładzie właściwego toku prac staje rachunek ekonomiczny przedsiębiorstw wykonawczych. Zwracano też uwagę, że w procesie rewaloryzacji, w fazie przechodzenia od planów do realizacji zbyt często następuje zmiana użytkownika, nie zawsze w dostateczny sposób umotywowana.

Bardzo ważną okazała się sprawa zbyt rygorystycznie przestrzeganych zasad przez służbę przeciwpożarową. Np. ograniczenie wymiany stropów drewnianych na ogniotrwałe mogłoby ułatwić i przyspieszyć proces rewaloryzacji. Sprawy te łączą się z zagadnieniem warunków technicznych wymaganych dla budynków zabytkowych, które były już przedmiotem obrad PKN, a które są w toku opracowywania.

Bardzo wiele uwagi poświęcono w dyskusji sprawom struktury służby konserwatorskiej podkreślając konieczność jednolitej i silnej władzy konserwatorskiej. Sugerowano, aby konserwator miasta Krakowa i województwa krakowskiego był w randze lub miał uprawnienia wiceprezydenta miasta. Dyskutowano również nad problemem Karty Rewaloryzacji Krakowa, przekazując pewne uwagi dla ewentualnego skorygowania przedstawionego dokumentu.

Wreszcie omawiany był cały splot zagadnień występujących pomiędzy projektem a jego wykonawcą i konserwatorem. Wsunięto propozycję uproszczonych uzgodnień systemem tzw. konferencyjnym. Wydaje się jednak, że ta formuła może być niebezpieczna. Zwrócono uwagę na konieczność skrupulatnego przestrzegania podziału pomiędzy różnymi jednostkami zajmującymi się rewaloryzacją Krakowa na tym terenie.

Dyskusja ujawniła, że zbyt wielka ilość tych instytucji, od których zależą decyzje powodowała rozproszenie kompetencji i stworzyła pozory osłabienia władzy konserwatorskiej w Krakowie. Jednocześnie doszło do wyburzeń dokonywanych bez niezbędnych uzgodnień z Ministerstwem Kultury i Sztuki.

Ostatnie tematy dotyczyły sprawy finansowania i egzekwowania wyników realizacji planów. Na czoło wysuwa się tu konieczność aktywnej partycypacji mieszkańców. Wobec reformy gospodarczej sprawa ta ma podstawowe znaczenie i łączy się z całym splotem zagadnień prawno-ekonomicznych, prawa lokalowego itp. Temat jest tak ważny, że Polski Komitet postanowił mu poświęcić specjalną sesję na Zamku Królewskim w Warszawie.

W czasie sesji w Krakowie przewijała się w licznych wypowiedziach sprawa zagrożenia zabytków tego miasta przez skażenie atmosfery zanieczyszczeniami przemysłowymi. Postulaty zmierzające do korekty planu zagospodarowania przestrzennego aglomeracji krakowskiej wywodziły się w dużym stopniu z konieczności ograniczenia nowych inwestycji przemysłowych na tym terenie.

Sesja PKN ICOMOS w Wieliczce w dniu (9.XII.1981 r.)

Członkowie Polskiego Komitetu udali się w dniu 9.XII do Wieliczki, gdzie byli przyjmowani, wraz z gronem osób zaproszonych, przez Dyрекcję Kopalni i Dyрекcję Muzeum Żup Krakowskich, w asyście specjalistów i członków załogi. Dyrektor Muzeum R. Kędra powitał zebranych i wygłosił referat wprowadzający do tematu rewaloryzacji kopalni w Wieliczce. Zasygnalizował on najważniejsze problemy, podkreślając konieczność stworzenia stabilnej bazy finansowej i przyznania kopalni na cele konserwacji dotacji ze strony Państwa, bez której zagrożone dziś stare wyrobiska kopalniane mogą bezpowrotnie zginąć. Dyrektor Kędra podkreślił pionierski charakter prac nad ochroną tego zespołu oraz zgodne współdziałanie Dyrekcji Kopalni i Muzeum, i wszystkich działających na tym terenie instytucji i zespołów. W roku 1976 powołana została wspólna rada, która reprezentuje zarówno pogląd technokratyczny, jak i konserwatorski i ułatwia zintegrowaną pracę całego zespołu. Wspólne było wystąpienie o wpis Wieliczki na Listę Dziedzictwa Światowego. Dyrektor zasygnalizował m.in. pracę ekipy zajmującej się dokumentacją oraz zespołu ekspertów powołanego w 1978 r. przez Ministra Przemysłu Ciężkiego.

O sprawach dokumentacji mówił dr J. Grzesiowski. Poinformował on o do-

konaniu już dokumentacji technicznej 2040 komór kopalnianych. Powstały mapy kopalni i klasyfikacja wyrobisk, wytyczono granice obszarów zabytkowych itp. Konieczna jest obecnie pomoc z zewnątrz w postaci np. sprzętu technicznego do laboratorium fotograficznego.

Dyrektor Kopalni, Ignacy Markowski mówił o podstawowych funkcjach kopalni i o współdziałaniu na jej terenie trzech instytucji: Kopalni, Muzeum i Krakowskich Uzdrawisk oraz o konieczności uzgodnienia ich działania. W referacie poinformował o różnych rodzajach zagrożeń w kopalni i formach jej zabezpieczenia, od tradycyjnych po najnowsze. Równocześnie zasygnalizował, że Uchwała Rady Ministrów w sprawie zabezpieczenia kopalni (z maja 1981 r.) nie może być w pełni realizowana z powodu braku odpowiednich środków finansowych i zaniżonej dotacji ze strony Państwa. Następnie zebrani zwiedzili kopalnię. W drugiej części obrad dyskutowano nad poruszonymi problemami, a przede wszystkim nad metodami konserwatorskimi stosowanymi w kopalni. Poruszono także temat propagowania tych metod i organizowania spotkań dla dyskutowania na tematy prac konserwatorskich o tym specyficznym charakterze. Poruszono też sprawę Kopalni Soli w Bochni i jej wpisu do rejestru zabytków. Wielokrotnie podkreślano niezwykłą zgodność działania na terenie Wieliczki instytucji o różnych profilach i specjalnościach, stawiając tę zgodność i wzajemne zrozumienie jako wzór dla podobnych działań w innych zespołach zabytkowych.

Na zakończenie Prezes PKN ICOMOS doc. dr Krzysztof Pawłowski podsumował wyniki dyskusji, w której znaczne miejsce poświęcono metodom technicznym ratowania zabytków kopalni. Metody te są nowatorskie i rokują możliwości uratowania opuszczonych wyrobisk kopalnianych. Prezes podkreślił, że również miasto Wieliczka zostało zaliczone do grupy miast wymagających rewaloryzacji i że sprawę tę należy traktować łącznie z problemem kopalni*.

Aleksandra Żaryn

* Sprawozdanie szczegółowe z sesji w Krakowie i w Wieliczce przygotowane jest do druku i ukaże się w „Biuletynie Polskiego Komitetu Narodowego ICOMOS” nr 2. Będzie ono obejmować teksty wszystkich wygłoszonych na sesji referatów oraz przebieg dyskusji i podsumowanie obrad.

KONFERENCJA POLSKIEGO KOMITETU NARODOWEGO ICOMOS W WARSZAWIE

Partycypacja społeczeństwa w rewaloryzacji i ochronie zabytków — taki był temat konferencji zorganizowanej przez Polski Komitet Narodowy ICOMOS, w dniach 2—3.IV.1982 r. na Zamku Królewskim w Warszawie. Tematyka podyktowana była m.in. obecną sytuacją

gospodarczą kraju w obliczu reformy i wzbudziła wielkie zainteresowanie. Obok przedstawicieli władz centralnych i terenowych, Sejmu PRL, w konferencji uczestniczyli wojewódzcy konserwatorzy zabytków, pracownicy służb konserwatorskich (PKZ i Biur

Dokumentacji Zabytków), członkowie PKN ICOMOS, ludzie świata nauki, środowisk twórczych, radia i prasy, a także inne osoby zainteresowane tą problematyką zawodowo lub społecznie. W sumie przybyło na konferencję blisko 200 osób.